

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

Grade - A
NAAC Re - Accredited

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

एम्. ए. मराठी
भाग दोन

सत्र तिसरे व चौथे
(शैक्षणिक वर्ष २०१८-२०१९ पासून लागू)

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

एम्. ए. मराठी भाग दोन
सत्र तिसरे व चौथे
(शैक्षणिक वर्ष २०१८-२०१९ पासून लागू)

अभ्यासपत्रिका क्र.पाच
स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील साहित्यप्रवाह
सत्र तिसरे
MAR 231: स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील साहित्यप्रवाह
सत्र चौथे
MAR 241: स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील साहित्यप्रवाह

अभ्यासपत्रिका क्र.सहा
भाषाविज्ञान
सत्र तिसरे
MAR 232: वर्णनात्मक भाषाविज्ञान
सत्र चौथे
MAR 242: समाजभाषाविज्ञान

अभ्यासपत्रिका क्र.सात
मध्ययुगीन पद्य रचनाप्रकारांचा अभ्यास
सत्र तिसरे
MAR 233: मध्ययुगीन पद्य रचनाप्रकारांचा अभ्यास (अभंग आणि भारुड)
सत्र चौथे
MAR 243: मध्ययुगीन पद्य रचनाप्रकारांचा अभ्यास (आख्यान काव्य आणि लावणी)

अभ्यासपत्रिका क्र.आठ
लोकसाहित्य आणि खानदेशातील लोकसाहित्य
सत्र तिसरे
MAR 234 A: लोकसाहित्य
सत्र चौथे
MAR 244 A: खानदेशातील लोकसाहित्य
किंवा
मराठी: व्यवसायाभिमुख लेखन कौशल्ये
सत्र तिसरे
MAR 234 B: मराठी: व्यवसायाभिमुख लेखन कौशल्ये
सत्र चौथे
MAR 244 B: मराठी: व्यवसायाभिमुख लेखन कौशल्ये

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
एम्. ए. मराठी भाग दोन
सत्र तिसरे व चौथे
(शैक्षणिक वर्ष २०१८-२०१९ पासून लागू)

अभ्यासपत्रिका क्र.पाच
स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील साहित्यप्रवाह

सत्र तिसरे

MAR 231: स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील साहित्यप्रवाह

उद्दिष्टे:

१. साहित्यप्रवाहाची संकल्पना जाणून घेणे.
२. साहित्यप्रवाहांच्या उदयामागील सामाजिक, सांस्कृतिक व वाङ्मयीन पार्श्वभूमी समजून घेणे.
३. स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील नवसाहित्य, ग्रामीण व महानगरीय या साहित्यप्रवाहांचे स्वरूप जाणून घेऊन त्यांच्या वैशिष्ट्यांचा शोध घेणे.
४. स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील नवसाहित्य, ग्रामीण व महानगरीय या साहित्यप्रवाहांची विविध वाङ्मयप्रकारांतील वाटचाल जाणून घेणे.
५. स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील नवसाहित्य, ग्रामीण व महानगरीय या साहित्यप्रवाहांच्या प्रातिनिधिक साहित्यकृतींचा अभ्यास करणे.

घटक विश्लेषण:

एकूण साठ तासिका

१. पार्श्वभूमी

(०६ तासिका)

- (अ) साहित्यप्रवाह: संकल्पना
- (आ) साहित्यप्रवाह: उदयामागील कारणे (स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील सामाजिक, सांस्कृतिक, वाङ्मयीन पार्श्वभूमी)

२. नवसाहित्यप्रवाह

(१८ तासिका)

- (अ) नवसाहित्यप्रवाह: स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- (आ) नवसाहित्यप्रवाहाची वाटचाल (नवकथा व नवकविता यांचा प्रमुख लेखकांच्या अनुषंगाने परामर्श)
- (इ) प्रातिनिधिक साहित्यकृती: 'तलावातलं चांदणं'(कथासंग्रह) - गंगाधर गाडगीळ, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.

३. ग्रामीण साहित्यप्रवाह

(१८ तासिका)

- (अ) ग्रामीण साहित्यप्रवाह: स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- (आ) ग्रामीण साहित्यप्रवाहाची वाटचाल (ग्रामीण कविता, कथा, कादंबरी यांचा प्रमुख लेखकांच्या अनुषंगाने परामर्श)
- (इ) प्रातिनिधिक साहित्यकृती: 'पोटमारा' (कादंबरी) - रवींद्र पांढरे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.

४. महानगरीय साहित्यप्रवाह

(१८ तासिका)

- (अ) महानगरीय साहित्यप्रवाह: स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- (आ) महानगरीय साहित्यप्रवाहाची वाटचाल (महानगरीय कविता, कथा, कादंबरी, नाटक या लेखनाचा प्रमुख लेखकांच्या अनुषंगाने परामर्श)
- (इ) प्रातिनिधिक साहित्यकृती: 'तत्तप' (कवितासंग्रह) - वर्जेश सोलंकी, अभिधानंतर आणि पोएट्रीवाला, मुंबई.

सत्र चौथे

MAR 241: स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील साहित्यप्रवाह

उद्दिष्टे:

१. स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील दलित, आदिवासी, भटके विमुक्त व मुस्लिम या साहित्यप्रवाहांचे स्वरूप जाणून घेऊन त्यांच्या वैशिष्ट्यांचा शोध घेणे.
२. स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील दलित, आदिवासी, भटके विमुक्त व मुस्लिम या साहित्यप्रवाहांची विविध वाङ्मयप्रकारांतील वाटचाल जाणून घेणे.
३. स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील दलित, आदिवासी, भटके विमुक्त व मुस्लिम या साहित्यप्रवाहांच्या प्रातिनिधिक साहित्यकृतींचा अभ्यास करणे.

घटक विश्लेषण :

एकूण तासिका साठ

१. दलित साहित्यप्रवाह

(१५ तासिका)

- (अ) दलित साहित्यप्रवाह: स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- (आ) दलित साहित्यप्रवाहाची वाटचाल (दलित कविता, कथा, आत्मकथन, नाटक या लेखनाचा प्रमुख लेखकांच्या अनुषंगाने परामर्श)
- (इ) प्रातिनिधिक साहित्यकृती: 'जिणं आमचं'(आत्मकथन) - बेबी कांबळे, सुगावा प्रकाशन, पुणे.

२. आदिवासी साहित्यप्रवाह

(१५ तासिका)

- (अ) आदिवासी साहित्यप्रवाह: स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- (आ) आदिवासी साहित्यप्रवाहाची वाटचाल (आदिवासी कविता, कादंबरी, आत्मकथन, वैचारिक लेखन या लेखनाचा प्रमुख लेखकांच्या अनुषंगाने परामर्श)
- (इ) प्रातिनिधिक साहित्यकृती: 'आदिवासी साहित्य संमेलन अध्यक्षीय भाषणे' - संकलन: डॉ. गोविंद गारे, सुगावा प्रकाशन, पुणे.

३. भटके विमुक्त साहित्यप्रवाह

(१५ तासिका)

- (अ) भटके विमुक्त साहित्यप्रवाह: स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- (आ) भटके विमुक्त साहित्यप्रवाहाची वाटचाल (कविता, कादंबरी, आत्मकथन या लेखनाचा प्रमुख लेखकांच्या अनुषंगाने परामर्श)
- (इ) प्रातिनिधिक साहित्यकृती: 'फेसाटी' (कादंबरी) - नवनाथ गोरे, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन, पुणे.

४. मुस्लिम साहित्यप्रवाह

(१५ तासिका)

- (अ) मुस्लिम साहित्यप्रवाह: स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- (आ) मुस्लिमसाहित्यप्रवाहाची वाटचाल (कविता, कथा व अन्य लेखनाचा प्रमुख लेखकांच्याअनुषंगाने परामर्श)
- (इ) प्रातिनिधिक साहित्यकृती: 'बेबस' (कथासंग्रह) - रफीक सूरज, दर्या, पुणे.

संदर्भसाहित्य:

१. अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
२. १९६० नंतरची सामाजिक परिस्थिती आणि साहित्यातील नवे प्रवाह - आनंद यादव, मेहता, पुणे.
३. साहित्याचा अवकाश - नागनाथ कोत्तापल्ले, स्वरूप, औरंगाबाद.
४. आधुनिक मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - दत्ता भगत, चिन्मय, औरंगाबाद.
५. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ७, भाग १ ते ४ - संपा. रा. ग. जाधव, म. सा. प., पुणे.
६. मराठीसाहित्य: प्रेरणा व स्वरूप १९५०-१९७५ - संपा. गो. मा. पवार, म. द. हातकणंगलेकर, पॉप्युलर, मुंबई.
७. साठोत्तरी मराठी वाङ्मयातील प्रवाह - संपा. शरणकुमार लिंबाळे, दिलीपराज, पुणे.
८. साठोत्तरी साहित्यप्रवाह भाग १, २ - प्रल्हाद लुलेकर, सायन, पुणे.
९. साहित्यातील नवे प्रवाह - माधव पुटवाड, बळिवंश, नांदेड.
१०. वाङ्मयीन दृष्टिकोन आणि चळवळी - संपा. सुमती लांडे, शब्दालय, श्रीरामपूर.
११. सामाजिक परिवर्तन आणि मराठी साहित्य - संपा. र. बा. मंचरकर, पद्मगंधा, पुणे.
१२. आधुनिक मराठी साहित्य आणि सामाजिकता - संपा. मृणालिनी शहा व इतर, पद्मगंधा, पुणे.
१३. खडक आणि पाणी - गंगाधर गाडगीळ, मौज, मुंबई.
१४. नवसाहित्य: संकल्पना, स्वरूप व वाटचाल, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
१५. गाडगीळांच्या कथा - संपा. श्री. पु. भागवत, मौज, मुंबई.
१६. मराठी कथेची स्थितिगती - अंजली सोमण, प्रतिमा, पुणे.
१७. ग्रामीण साहित्य: स्वरूप आणि समस्या - आनंद यादव, मेहता, पुणे.
१८. ग्रामीणता: साहित्य आणि वास्तव - आनंद यादव, मेहता, पुणे.
१९. ग्रामीण साहित्य समाज आणि संस्कृती - आनंद यादव, मेहता, पुणे.
२०. ग्रामीण वाङ्मयाचा इतिहास - संपा. चंद्रकुमार नलगे, सुरेश एजन्सी, पुणे.
२१. ग्रामीण वाङ्मयाचा इतिहास - संपा. रामचंद्र काळुंखे, कैलाश, औरंगाबाद.
२२. अब्राहमणी साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र - शरद पाटील, सुगावा, पुणे.
२३. ग्रामीण साहित्य चळवळ आणि आम्ही - संपा. वासुदेव मुलाटे, स्वरूप, औरंगाबाद.

२४. मराठी ग्रामीण कवितेचा इतिहास - कैलास सार्वेकर, मेहता, पुणे.
२५. कवितेचे वर्तमान - महेंद्र कदम, दर्या, पुणे.
२६. मराठी ग्रामीण कादंबरी - रवींद्र ठाकूर, मेहता, पुणे.
२७. ग्रामीण कादंबरी: आकलन आणि विश्लेषण - रामचंद्र काळुंखे, कैलाश, औरंगाबाद.
२८. ग्रामीण कथा: स्वरूप आणि विश्लेषण - वासुदेव मुलाटे, स्वरूप, औरंगाबाद.
२९. ग्रामीण साहित्य: एक चिंतन - द. ता. भोसले, मेहता, पुणे.
३०. ग्रामीण साहित्याची चळवळ - कीर्ती मुळीक
३१. नव्वदोत्री मराठी ग्रामीण साहित्य (कैलास सार्वेकर स्मृती-गौरवग्रंथ) - संपा. लीलावती देवरे व अन्य, प्रशांत, जळगाव.
३२. मराठी नागरकथा - छाया पोवार, स्नेहवर्धन, पुणे.
३३. प्रदक्षिणा खंड १, २ - संपा. अनिरुद्ध कुलकर्णी, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
३४. जागतिकीकरणानंतरचे साहित्य (प्रल्हाद लुलेकर गौरवग्रंथ) - संपा. नागनाथ कोत्तापल्ले, सायन, पुणे.
३५. महानगरीय जाणिवा आणि मराठी साहित्य (लेख) - अविनाश सप्रे, साहित्य आणि समाज (प्रा. गो. मा. पवार गौरवग्रंथ), संपा. नागनाथ कोत्तापल्ले, प्रतिमा, पुणे. पृ. १९८-२०७.
३६. महानगरीय मराठी साहित्य (लेख) - वसंत आबाजी डहाके, मुक्त शब्द, एप्रिल २०१६, पृ.३०-३४, ५१.
३७. महानगरीय नाटक: १९८० नंतर (लेख) - शीतल पावसकर-भोसले, मुक्त शब्द, एप्रिल २०१६, पृ.३५-४१.
३८. ऍंशीनंतरची महानगरीय कविता (लेख) - प्रवीण दशरथ बांदेकर, मुक्त शब्द, एप्रिल २०१६, पृ.४२-५१.
३९. नवाक्षर दर्शन, अंक जाने.-फेब्रु.-मार्च २००७, संपादक: प्रवीण बांदेकर.
४०. नव्वदोत्तर मराठी कविता (विशेषांक), सर्वधारा, वर्ष ११, अंक १, २०१७.
४१. साहित्य: ग्रामीण आणि दलित - संपा. ईश्वर नांदापुरे, विजय, नामपूर.
४२. साहित्याचे निकष बदलावे लागतील - शरणकुमार लिंबाळे, दिलीपराज, पुणे.
४३. प्रवाह आणि प्रतिक्रिया (१९७५ नंतरची कविता) - रवींद्र ठाकूर, स्वरूप, औरंगाबाद.
४४. नवं जग, नवी कविता - विश्राम गुप्ते, संस्कृती, पुणे.
४५. दलित साहित्य: एक अभ्यास - अर्जुन डांगळे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई.
४६. निळी पहाट - रा. ग. जाधव, श्रीविद्या, पुणे.
४७. आंबेडकरवादी मराठी साहित्य - यशवंत मनोहर, परिमल, औरंगाबाद.
४८. दलित कविता आणि दलित साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र - म. सु. पाटील, पद्मगंधा, पुणे.
४९. साहित्य: सर्जन आणि संदर्भ - केशव तुपे, कैलाश, औरंगाबाद.

५०. दलित साहित्य: वेदना आणि विद्रोह - भालचंद्र फडके, श्रीविद्या, पुणे.
५१. दलित साहित्य: उद्गम आणि विकास - योगेंद्र मेश्राम.
५२. दलित कविता आणि प्रतिमा - महेंद्र भवरे, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.
५३. दलित कवितेतील नवे प्रवाह - महेंद्र भवरे
५४. नव्वदोत्तर आंबेडकरवादी कवितेची मीमांसा - अशोक रा. इंगळे, शब्दालय, श्रीरामपूर.
५५. दलित आत्मकथा: एक आकलन - शरणकुमार लिंबाळे, दिलीपराज, पुणे.
५६. दलित आत्मकथन: स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये - मनोहर जाधव, सुविद्या, पुणे.
५७. साहित्य लोक, ग्रामीण आणि दलित - म. सु. पगारे, दिलीपराज, पुणे.
५८. ग्रामीण दलित साहित्याचा अनुबंध - संपा. म. सु. पगारे, प्रशांत, जळगाव.
५९. दलित साहित्याचा इतिहास - म. सु. पगारे, प्रशांत, जळगाव.
६०. मराठी कवितेच्या नव्या दिशा - महेंद्र भवरे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
६१. आदिवासी साहित्य आणि अस्मितावेध - भुजंग मेश्राम / प्रफुल्ल शिलेदार, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
६२. महाराष्ट्रातील आदिवासी मराठी साहित्य: एक शोध - माहेश्वरी गावीत, दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, पुणे.
६३. आदिवासी कवितेचा उषःकाल आणि सद्यस्थिती - तुकाराम रोंगटे, संस्कृती, पुणे.
६४. आदिवासी मराठी साहित्य: स्वरूप आणि समस्या - संपा. प्रमोद मुनघाटे, विजय, नागपूर.
६५. आदिवासी मराठी साहित्य: एक अभ्यास - ज्ञानेश्वर वाल्हेकर, स्वरूप, औरंगाबाद.
६६. आदिवासी संस्कृती, भाषा आणि साहित्य - पुष्पा गावीत, प्रशांत, जळगाव.
६७. आदिवासी साहित्य: दिशा व दर्शन - विनायक तुमराम, स्वरूप, औरंगाबाद.
६८. विमुक्तांचे स्वातंत्र्य (दोन विशेषांक), परिवर्तनाचा वाटसरु, १ ते १५ आणि १६ ते ३० सप्टेंबर २०१७.
६९. भटक्या विमुक्तांचे साहित्य आणि इतर लेख - सरला गोरे, गोदा, औरंगाबाद.
७०. भटक्या विमुक्तांची आत्मकथने - द्रौपदी पंदिलवार, गोदा, औरंगाबाद.
७१. वडार संस्कृती आणि साहित्य - सीमा चावरे, गोदा, औरंगाबाद.
७२. लक्ष्मण माने यांचे साहित्य: एक समाजशास्त्रीय अभ्यास - ज्ञानेश्वर वाल्हेकर, स्वरूप, औरंगाबाद.
७३. मुस्लिम मराठी साहित्य: स्वरूप आणि समीक्षा - नसीम एहतेशाम देशमुख, अध्यक्ष, महाराष्ट्र मुस्लिम मराठी साहित्य चळवळ, जळगाव.
७४. मुस्लिम मराठी साहित्य: प्रेरणा आणि स्वरूप - फ. म. शहाजिंदे, फारुक तांबोळी.
७५. दस्तक (मुस्लिम मराठी कविता) - संपा. रफीक सूरज, दर्या, पुणे.
७६. मुस्लिम मराठी साहित्य: परंपरा, स्वरूप आणि लेखकसूची - संपा. फ. म. शहाजिंदे, भूमी, लातूर.
७७. मुस्लिम मराठी कविता - उज्ज्वला तुपसुंदरे

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
एम्. ए. मराठी भाग दोन
सत्र तिसरे व चौथे
(शैक्षणिक वर्ष २०१८-२०१९ पासून लागू)

अभ्यासपत्रिका क्र.सहा
भाषाविज्ञान

सत्र तिसरे
MAR 232: वर्णनात्मक भाषाविज्ञान

उद्दिष्टे:

१. पाश्चात्य भाषावैज्ञानिकांनी मांडलेल्या प्रमुख सिध्दांतांचा परिचय करून घेणे.
२. स्वनिमविचाराचे स्वरूप जाणून घेऊन मराठीच्या स्वनिमव्यवस्थेची मांडणी करणे.
३. रूपिमविचाराचे स्वरूप जाणून घेणे.
४. वाक्यविचाराचे स्वरूप जाणून घेणे.
५. अर्थविचाराचे स्वरूप जाणून घेणे.

घटक विश्लेषण:

एकूण साठ तासिका

१. पाश्चात्य भाषावैज्ञानिकांचे प्रमुख सिध्दांत

(१० तासिका)

- (अ) फर्दिना द सोस्यूर - भाषिक व्यवस्था व भाषिक वर्तन
- (आ) ब्लूमफिल्ड - संरचनावाद
- (इ) नोम चॉम्स्की - रचनांतरण
- (ई) सपीर व वोर्फ - भाषिक सापेक्षतावाद
- (उ) होडर्ले - अंतर्वर्तुळ व बहिर्वर्तुळ
- (ऊ) देरिदा - विरचनावाद
- (ए) जोनाथन कलर - मौलिकता व नवीनता

२. स्वनिमविचार

(२० तासिका)

- (अ) वागिन्द्रियांची रचना व कार्य, स्वनिमनिर्मिती: उच्चारण स्थानानुसार, प्रयत्नांनुसार
- (आ) स्वनिम संकल्पना व स्वनिमनिश्चितीची तत्त्वे (पूरक विनियोग, वैकल्पिक विनियोग, वैधर्म्ययुक्त विनियोग)
- (इ) स्वनिमांचे वर्गीकरण: अल्पतमयुग्म, खंडयुक्त व खंडाधिष्ठित स्वनिम, स्वर व व्यंजनस्वनिम
- (उ) स्वन, स्वनिम, स्वनांतर यांतील परस्परसंबंध आणि मराठी स्वनिमव्यवस्थेची रूपरेषा

३. रूपिमविचार (१५ तासिका)

- (अ) रूपिका, रूपिम व रूपिकांतरः संकल्पना व परस्परसंबंध
(आ) रूपिमांचे मुख्य प्रकारः आशयबोधक, कार्यकर, बध्द, मीलन, अनन्यसाधारण रूपिम
(इ) रूपिकांतरेः स्वनिमाश्रयी, रूपिमाश्रयी, शून्य

४. वाक्यविचार आणि अर्थविचार (१५ तासिका)

- (अ) रचना म्हणजे काय? आणि रचनांचे प्रकार
(आ) प्रथमोपस्थित संघटक पध्दतीने वाक्यविश्लेषण
(इ) अर्थविचाराचे स्वरूप (अर्थनिष्पत्ती, अर्थनिर्धारण, अर्थसंयोग)
(ई) अर्थाचे स्पष्टीकरण (अर्थ म्हणजे निर्देश, वर्तन, संकल्पना, सत्य, मानसिक चित्र)

सत्र चौथे

MAR 242: समाजभाषाविज्ञान

उद्दिष्टे:

१. समाजभाषाविज्ञानाचे स्वरूप आणि या अभ्यासक्षेत्राची व्याप्ती जाणून घेणे.
२. समाजभाषाविज्ञानातील पायाभूत संकल्पना समजून घेणे.
३. भाषा, समाज व संस्कृती यांतील परस्परसंबंध जाणून घेऊन त्यानुसार भाषेतील स्तरभेदांचे स्वरूप लक्षात घेणे.
४. बोलींच्या अभ्यासाचे भाषावैज्ञानिक महत्त्व लक्षात घेणे.
५. खानदेशातील निवडक बोलींची समाजभाषाविज्ञानाच्या अंगाने जाणवणारी वैशिष्ट्ये लक्षात घेणे.

घटक विश्लेषण:

एकूण साठ तासिका

१. समाजभाषाविज्ञान : स्वरूप व व्याप्ती (०५ तासिका)

- (अ) भाषा, समाज व संस्कृती यांच्या सहसंबंधाचा विचार
(आ) समाजभाषाविज्ञान: आंतरविद्याशाखीय अभ्यासक्षेत्र

२. समाजभाषाविज्ञानातील पायाभूत संकल्पना (२० तासिका)

- (अ) संदेशवहनक्षमतेची संकल्पना
(आ) भाषिक भांडार व लघुक्षेत्र
(इ) भाषासंपर्क - द्वैभाषिकता व बहुभाषिकता
(ई) पिजिन व क्रियॉल
(उ) भाषामिश्रण, भाषाप्रदूषण, भाषाशुद्धी
(ऊ) भाषिक नियोजन

३. भाषा : सामाजिक - सांस्कृतिक स्तरभेद

(१५ तासिका)

- (अ) आर्थिक वर्गव्यवस्था आणि भाषा (व्यावसायिकांची बोली)
- (आ) जातिव्यवस्था आणि भाषा
- (इ) लिंगव्यवस्था आणि भाषा (स्त्रियांची भाषा व पुरुषांची भाषा)
- (ई) भाषेतील निषिद्धता

४. सामाजिक बोलीविज्ञान

(२० तासिका)

- (अ) प्रमाण भाषा व बोली: सहसंबंध
- (आ) बोली अभ्यासाचे महत्त्व आणि स्वरूप
- (इ) खानदेशातील बोलींची समाजभाषाविज्ञानाच्या अंगाने वैशिष्ट्ये (अहिराणी, लेवागण, तावडी, मावची या बोलींचा विचार)

संदर्भसाहित्य:

१. आधुनिक भाषाविज्ञान - संपा. कल्याण काळे, अंजली सोमण, प्रतिमा, पुणे.
२. आधुनिक समीक्षा-सिद्धान्त - मिलिंद मालशे, अशोक जोशी, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ व मौज, मुंबई.
३. सुबोध भाषाशास्त्र - प्र. न. जोशी, स्नेहवर्धन, पुणे.
४. भाषाशास्त्रविचार - र. बा. मंचरकर, युनिव्हर्सल, कोल्हापूर.
५. भाषा आणि भाषाशास्त्र - श्री. न. गजेंद्रगडकर, व्हीनस, पुणे.
६. आधुनिक भाषाविज्ञान: सिद्धान्त आणि उपयोजन - मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
७. वर्णनात्मक भाषाविज्ञान - लीला गोविलकर, आरती, डोंबिवली.
८. भाषा: इतिहास आणि भूगोल - ना. गो. कालेलकर, मौज, मुंबई.
९. वैखरी: भाषा आणि भाषाव्यवहार - अशोक रा. केळकर, स्नेहवर्धन, पुणे.
१०. मराठी भाषेचा आर्थिक संसार - अशोक रा. केळकर, मराठवाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद.
११. भाषा: अंतःसूत्रे आणि व्यवहार - संपा. मु. ग. पानसे, म. सा. प., पुणे.
१२. भाषाविज्ञान: वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक - संपा. मालशे, इनामदार, सोमण, संजय, पुणे.
१३. समाजभाषाविज्ञान: प्रमुख संकल्पना - रमेश नारायण वरखेडे, शब्दालय, श्रीरामपूर.
१४. सामाजिक भाषाविज्ञान - संपा. प्रभाकर जोशी, चारुता गोखले, निराली, पुणे.
१५. समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी कादंबरी - नंदकुमार मोरे, पद्मगंधा, पुणे.
१६. भाषाव्यवहार व भाषाशिक्षण - संपा. सुरेन्द्र ग्रामोपाध्ये, कासेगाव एज्यु. सोसा., कासेगाव.
१७. भाषा: स्वरूप, सामर्थ्य व सौन्दर्य - वामन केशव लेले, राजहंस, पुणे.

१८. सुलभ भाषाविज्ञान - द. दि. पुंडे, स्नेहवर्धन, पुणे.
१९. भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा - अनिल गवळी, हिरण्यकेशी, कोल्हापूर.
२०. मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान - महेंद्र कदम, स्नेहवर्धन, पुणे.
२१. अभिनव भाषाविज्ञान - गं. ना. जोगळेकर, सुविचार, पुणे.
२२. भाषा आणि संस्कृती - ना. गो. कालेलकर, मौज, मुंबई.
२३. सुलभ मराठी भाषाविज्ञान व व्याकरण - व्ही. एन. पाटील
२४. समाजभाषाविज्ञान: बोर्लीचा अभ्यास - सुधाकर चौधरी, अथर्व, जळगाव.
२५. मराठीचा भाषिक अभ्यास - मु. श्री. कानडे, श्रीविद्या, पुणे.
२६. मराठी भाषेचा आर्थिक संसार - अशोक केळकर, मराठवाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद.
२७. भाषासंवाद - अनिल गवळी, नंदकुमार मोरे, सायन, पुणे.
२८. बोलीभाषा संशोधनाच्या नव्या दिशा - संपा. म. सु. पगारे, आशुतोष पाटील, प्रशांत, जळगाव.
२९. लेवागण बोली शब्दकोश - नि. रा. पाटील
३०. अहिराणी शब्दकोश - रमेश सूर्यवंशी, अभ्यासिका प्रकाशन, कन्नड.
३१. अहिराणीच्या निमित्ताने: भाषा - सुधीर देवरे, पद्मगंधा, पुणे.
३२. अहिराणी बोली: भाषावैज्ञानिक अभ्यास - रमेश सूर्यवंशी
३३. खानदेशी वैखरी: अहिराणी (लेख) - फुला बागुल, भाषा आणि जीवन, नोव्हेंबर २०१२.
३४. बागलानी, सुरती, नंदुरबारी अहिराणी (लेख) - फुला बागुल, भाषा आणि जीवन, दिवाळी २०१६.
३५. तावडी बोली: अभ्यास - अशोक कौतिक कोळी, पद्मगंधा, पुणे.
३६. संतरचनेतील व्यावसायिक बोली भाषा आणि जीवन (लेख) - फुला बागुल, भाषा आणि जीवन, नोव्हेंबर २०१४.
३७. मावची बोली, समाज व संस्कृती - सुधीर कोठावदे, आशापुरी, साक्री.
३८. आदिवासी संस्कृती, भाषा आणि साहित्य - पुष्पा गावीत, प्रशांत, जळगाव.
३९. भाषा, समाज आणि संस्कृती - सोनाली देशपांडे - गुजर, शब्दालय, श्रीरामपूर.
४०. सोस्यूर यांचा भाषावैज्ञानिक विचार (लेख) - रवींद्र किंबहुने, भाषा आणि जीवन, ८,३, २४-३१.
४१. नोम चॉम्स्की यांचा भाषावैज्ञानिक सिध्दांत (लेख) - मिलिंद मालशे, भाषा आणि जीवन, ९, ३: ५-३२ व ९, ४: २०-३१.
४२. सामाजिक भाषाविज्ञान: एक नवे अभ्यासक्षेत्र (लेख) - मिलिंद मालशे, मराठी संशोधन पत्रिका, जाने. फेब्रु. मार्च १९७८, पृ. ८३-११७.

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
एम्. ए. मराठी भाग दोन
सत्र तिसरे व चौथे
(शैक्षणिक वर्ष २०१८-२०१९ पासून लागू)

अभ्यासपत्रिका क्र.सात
मध्ययुगीन पद्य रचनाप्रकारांचा अभ्यास

सत्र तिसरे

MAR 233: मध्ययुगीन पद्य रचनाप्रकारांचा अभ्यास (अभंग आणि भारुड)

उद्दिष्टे:

१. मध्ययुगीन कालखंडातील पद्य वाङ्मयातील वैविध्यपूर्ण रचनाप्रकारांचा अभ्यास करणे.
२. मध्ययुगीन कालखंडातील प्रमुख पद्य रचनाप्रकारांचे स्वरूप जाणून घेऊन त्यांचा परिचय करून घेणे.
३. मध्ययुगीन कालखंडातील अभंग या पद्यरचनाप्रकाराचे स्वरूपविशेष जाणून घेणे.
४. प्रातिनिधिक अभंगरचनांच्या अनुषंगाने अभंग या रचनाप्रकाराचा अभ्यास करणे.
५. मध्ययुगीन कालखंडातील भारुड या पद्य रचनाप्रकाराचे स्वरूपविशेष जाणून घेणे.
६. प्रातिनिधिक भारुडरचनांच्या अनुषंगाने भारुड या रचनाप्रकाराचा अभ्यास करणे.

घटक विश्लेषण:

एकूण साठ तासिका

१. मध्ययुगीन पद्यनिर्मितीमागील प्रेरणा (१० तासिका)
 - (अ) सांप्रदायिक प्रेरणा
 - (आ) सामाजिक व सांस्कृतिक प्रेरणा
२. मध्ययुगीन पद्य रचनाप्रकार: स्वरूप (१० तासिका)
 - (अ) ओवी, अभंग, विराणी, गौळण, भारुड, आरती, धवळे, श्लोक या रचनाप्रकारांचे स्वरूप: परिचय
३. अभंग या रचनाप्रकाराचा अभ्यास (२० तासिका)
 - (अ) अभंग: स्वरूप व रचनाविशेष
 - (आ) प्रातिनिधिक अभंगरचनांचा अभ्यास:
 - 'निवडक अभंग - ज्ञानेश्वर ते तुकाराम' - संपा. विद्यासागर पाटंगणकर, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव.
४. भारुड या रचनाप्रकाराचा अभ्यास (२० तासिका)
 - (अ) भारुड: स्वरूप व रचनाविशेष
 - (आ) प्रातिनिधिक भारुडरचनांचा अभ्यास:
 - 'श्री एकनाथ महाराजांची निवडक भारुडे' - संपा. एल. जी. सोनवणे व अन्य, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव.

सत्र चौथे

MAR 243: मध्ययुगीन पद्य रचनाप्रकारांचा अभ्यास (आख्यान काव्य आणि लावणी)

उद्दिष्टे:

१. मध्ययुगीन कालखंडातील पद्य वाङ्मयातील वैविध्यपूर्ण रचनाप्रकारांचा अभ्यास करणे.
२. मध्ययुगीन कालखंडातील प्रमुख पद्य रचनाप्रकारांचे स्वरूप जाणून घेऊन त्यांचा परिचय करून घेणे.
३. मध्ययुगीन कालखंडातील आख्यान काव्य या पद्य रचनाप्रकाराचे स्वरूपविशेष जाणून घेणे.
४. प्रातिनिधिक आख्यान काव्याच्या अनुषंगाने आख्यान काव्य या रचनाप्रकाराचा अभ्यास करणे.
५. मध्ययुगीन कालखंडातील लावणी या पद्य रचनाप्रकाराचे स्वरूपविशेष जाणून घेणे.
६. प्रातिनिधिक लावणीरचनांच्या अनुषंगाने लावणी या रचनाप्रकाराचा अभ्यास करणे.

घटक विश्लेषण:

एकूण साठ तासिका

१. मध्ययुगीन पद्य रचनाप्रकार: स्वरूप (१० तासिका)
 - (अ) आख्यान काव्य, पोवाडा, लावणी, फटका, पदे, चित्रकाव्य, आर्याया रचनाप्रकारांचे स्वरूप: परिचय
२. आख्यान काव्य या रचनाप्रकाराचा अभ्यास (२५ तासिका)
 - (अ) आख्यान काव्य: स्वरूप व रचनाविशेष
 - (आ) प्रातिनिधिक आख्यान काव्याचा अभ्यास:
 - रघुनाथपंडितकृत दमयंती स्वयंवर - प्रस्तावना: सतीश बडवे, चिन्मय प्रकाशन, औरंगाबाद.
३. लावणी या रचनाप्रकाराचा अभ्यास (२५ तासिका)
 - (अ) लावणी: स्वरूप व रचनाविशेष
 - (इ) प्रातिनिधिक लावणी रचनांचा अभ्यास:
 - 'पैजण' - संपा. म. ना. अदवंत, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर.

संदर्भसाहित्य:

१. छन्दोरचना - माधवराव त्रिं. पटवर्धन, कर्नाटक पब्लिशिंग हाऊस मुंबई.
२. मराठी छंदोरचनेचा विकास - ना. ग. जोशी
३. मराठी छंदोरचना (लयदृष्ट्या विचार) - ना. ग. जोशी, स्वतः, बडोदे.
४. मराठी छंद (लेख) - वि. का. राजवाडे, समग्र राजवाडे साहित्य खंड १ ला, राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे.
५. ओवी ते लावणी - श्री. रं. कुलकर्णी, का. स. वाणी मराठी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे.
६. ओवी छंद: रूप आणि आविष्कार - रोहिणी तुकदेव, प्रतिमा, पुणे.
७. वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश - संपा. प्रभा गणोरकर व अन्य, भटकळ फाँडेशन, मुंबई.

८. पदरचना व पदरचनाप्रकार - रमेश तेंडुलकर, मराठी वाङ्मयकोश, खंड चौथा, समीक्षा संज्ञा, समन्वयक संपा. विजया राजाध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळ, मुंबई.
९. यादवकालीन काव्यसमीक्षा - सुहासिनी इर्लेकर, धारा, औरंगाबाद.
१०. मराठी साहित्य: इतिहास आणि संस्कृती - वसंत आबाजी डहाके, भटकळ फौंडेशन, मुंबई.
११. महाराष्ट्र सारस्वत खंड १,२ - वि. ल. भावे, पॉप्युलर, मुंबई.
१२. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ३ - संपा. रा. श्री. जोग, म. सा. प., पुणे.
१३. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ४ - अ. ना. देशपांडे, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
१४. पाच भक्तिसंप्रदाय - र. रा. गोसावी, मोघे, पुणे.
१५. धर्मसंप्रदाय आणि मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय - र. बा. मंचरकर, प्रतिमा, पुणे.
१६. महानुभाव पंथ आणि त्यांचे वाङ्मय - शं. गो. तुळपुळे, व्हीनस, पुणे.
१७. मध्ययुगीन साहित्याविषयी - सतीश बडवे, मीरा बुक्स अँड पब्लिकेशन, औरंगाबाद.
१८. संतसाहित्यमीमांसा - संपा. ताहेर एच. पठाण, न. ब. कदम, शब्दालय, श्रीरामपूर.
१९. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप - ह. श्री. शेणोलीकर, डायमंड, पुणे.
२०. रोकडे पाझर - राजन गवस, दर्या, पुणे.
२१. पाच संतकवी - शं. गो. तुळपुळे, सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे.
२२. वारकरी पंथाचा इतिहास - शं. वा. दांडेकर, शं. वा. दांडेकर, पुणे.
२३. वारकरी संप्रदाय: उदय आणि विकास - भा. पं. बहिरट, प्र. ज्ञा. भालेराव, व्हीनस, पुणे.
२४. श्री एकनाथ महाराजांची भारुडे भाग १ व २ - संपा. ना. वि. बडवे.
२५. एकनाथांची निवडक भारुडे - संपा. वसंत स. जोशी.
२६. भारुड वाङ्मयातील तत्त्वज्ञान - रामचंद्र देखणे, पद्मगंधा, पुणे.
२७. एकनाथांची भारुडे - शरद व्यवहारे.
२८. वारकरी पंथ - नि. ना. रेळेकर, महाराष्ट्र शासन.
२९. संतांचा विडुलाशी कलह - केशव तुपे, कुसुमाग्रज, नाशिक.
३०. प्राचीन मराठी पंडित काव्य - के. ना. वाटवे, जोशी आणि लोखंडे, पुणे.
३१. मराठी आख्यान कविता: एक अभ्यास - गं. ब. ग्रामोपाध्ये, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई.
३२. प्राचीन मराठी आख्यान कविता - संपा. प्र. वा. बापट, केशव ढवळे, मुंबई.
३३. प्राचीन आख्यानक कविता - संपा. गजमल माळी, व्हीनस, पुणे.
३४. मध्ययुगीन मराठी साहित्य: एक पुनर्विचार - श्री. रं. कुलकर्णी, राजहंस, पुणे.
३५. मध्ययुगीन साहित्य: अवलोकन आणि निरीक्षणे - संपा. सतीश बडवे व इतर, प्रशांत, जळगाव.
३६. संत कविता: एक दृष्टिकोन - प्रकाश देशपांडे केजकर, स्वरूप, औरंगाबाद.
३७. पंत कविता: एक समीक्षा - प्रकाश देशपांडे केजकर, स्वरूप, औरंगाबाद.

३८. शाहिरी कविता: एक चिकित्सा - प्रकाश देशपांडे केजकर, स्वरूप, औरंगाबाद.
३९. दमयंती स्वयंवर - संपा. अ. का. प्रियोळकर, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
४०. नलदमयंती स्वयंवराख्यान - संपा. श्री. ना. बनहट्टी, सुविचार, पुणे.
४१. रघुनाथ पंडित विरचित दमयंती स्वयंवराख्यान - संपा. भालचंद्र सोहनी, श्री मंगेश, नागपूर.
४२. मराठी कवितेचा उषःकाल किंवा मराठी शाहीर - श्री. म. वर्दे, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई.
४३. मराठी लावणी वाङ्मय - गंगाधर ना. मोरजे
४४. मराठी शाहीर आणि शाहिरी वाङ्मय - य. न. केळकर
४५. मराठी शाहिरी वाङ्मय - म. ना. सहस्त्रबुध्दे
४६. मराठी शाहिरी वाङ्मयाचे स्वरूप - चंद्रकांत व्यवहारे, विश्वभारती, नागपूर.
४७. मन्हाटी लावणी - म. वा. धोंड, मौज, मुंबई.

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
एम्. ए. मराठी भाग दोन
सत्र तिसरे व चौथे
(शैक्षणिक वर्ष २०१८-२०१९ पासून लागू)

अभ्यासपत्रिका क्र.आठ
लोकसाहित्य आणि खानदेशातील लोकसाहित्य

सत्र तिसरे
MAR 234 A: लोकसाहित्य

उद्दिष्टे:

१. लोकसाहित्य: संकल्पना व स्वरूप समजून घेणे.
२. लोकसाहित्य आणि अन्य ज्ञानशाखा यांतील अनुबंध जाणून घेणे.
३. लोकसाहित्याच्या विविध अभ्यासपध्दतींचे स्वरूप लक्षात घेणे.
४. लोकसाहित्याच्या अभ्यासाची भारतीय परंपरा लक्षात घेणे.
५. लोकसाहित्याच्या अभ्यासातील अडचणी जाणून घेणे
६. मराठी लोकसाहित्याचा परिचय करून घेणे.

घटक विश्लेषण:

एकूण साठ तासिका

१. लोकसाहित्य: संकल्पना व स्वरूप

(१५ तासिका)

- (अ) लोकसाहित्य: व्याख्या (भारतीय व पाश्चात्य)
- (आ) लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती, लोकमानस
- (इ) लोकसाहित्याचे स्वरूप
 - शाब्द लोकसाहित्य (गीते, कथा, वाक्प्रचार, म्हणी, उखाणे)
 - लोककला (लोकनाट्य, लोकनृत्य, लोकवाद्य)
 - लोकरुढी (लोकभ्रम, लोकतत्त्व, लोकविधी)

२. लोकसाहित्याची व्याप्ती

(१० तासिका)

- (अ) लोकसाहित्य आणि अन्य ज्ञानशाखा (मानववंशशास्त्र, समाजशास्त्र, मानसशास्त्र, भाषाशास्त्र, इतिहास, धर्मशास्त्र यांच्याशी लोकसाहित्याचे अनुबंध.)

३. लोकसाहित्याचा अभ्यास

(१५ तासिका)

- (अ) लोकसाहित्याच्या अभ्यासपध्दती
(दैवतकथाशास्त्रीय, निसर्गरूपकवादी, भ्रांतकल्पनावादी, हेतुकथावादी, मिथकमीमांसा)
- (आ) लोकसाहित्याच्या अभ्यासाची भारतीय परंपरा
(लोकसाहित्याच्या प्रमुख भारतीय अभ्यासकांच्या कार्याचा परिचय)
- (इ) लोकसाहित्याच्या अभ्यासकाने पाळावयाची पथ्ये व अभ्यासातील अडचणी

४. मराठी लोकसाहित्याचा परिचय

(२० तासिका)

- (अ) लोकगीते: स्वरूप, वैशिष्ट्ये व प्रकार
- (आ) लोककथा: स्वरूप, वैशिष्ट्ये व प्रकार
- (इ) लोकनाट्य: स्वरूप, वैशिष्ट्ये व प्रकार

सत्र चौथे

MAR 244 A: खानदेशातील लोकसाहित्य

उद्दिष्टे:

- १. खानदेशातील लोकजीवन आणि लोकसाहित्य यांचे परस्परांशी असलेले अनुबंध जाणून घेणे.
- २. खानदेशातील अहिराणी, लेवागण, गुजर या बोलींतील लोकगीते, लोककथा, म्हणी, वाक्प्रचार, उखाणे यांचा परिचय करून घेणे.
- ३. खानदेशातील लोकनाट्याचे (तमाशा, गोंधळ, वही गायन) स्वरूप जाणून घेणे.
- ४. खानदेशातील आदिवासींच्या लोकसाहित्याचे (लोकगीते, लोककथा, लोकनाट्य) स्वरूप जाणून घेणे.

घटक विश्लेषण:

एकूण साठ तासिका

१. खानदेशातील लोकजीवनाचा परिचय

(१० तासिका)

- (अ) खानदेश: भौगोलिक व सांस्कृतिक इतिहास
- (आ) खानदेश: लोकजीवन व विविध बोली

२. खानदेशातील लोकगीते व लोककथा

(२० तासिका)

- (अ) लोकगीते (अहिराणी, लेवागण, गुजर या बोलींतील): स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- (आ) लोककथा (अहिराणी, लेवागण, गुजर या बोलींतील): स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- (इ) म्हणी, वाक्प्रचार व उखाणे (अहिराणी, लेवागण, गुजर या बोलींतील): स्वरूप व वैशिष्ट्ये

३. खानदेशातील लोकनाट्य

(१५ तासिका)

- (अ) खानदेशातील तमाशा: स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- (आ) खानदेशातील गोंधळ: स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- (इ) खानदेशातील वही गायन: स्वरूप व वैशिष्ट्ये

४. खानदेशातील आदिवासींचे लोकसाहित्य

(१५ तासिका)

- (अ) खानदेशातील आदिवासींची लोकगीते: स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- (आ) खानदेशातील आदिवासींच्या लोककथा: स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- (इ) खानदेशातील आदिवासींचे लोकनाट्य: स्वरूप व वैशिष्ट्ये

संदर्भसाहित्यः

१. लोकसाहित्याची रूपरेषा - दुर्गा भागवत.
२. लोकसाहित्याचे स्वरूप - प्रभाकर मांडे, गोदावरी, औरंगाबाद.
३. लोकसाहित्यः सिद्धान्त आणि रचनाप्रकारबंध - गंगाधर मोरजे, पद्मगंधा, पुणे.
४. लोकसाहित्यः क्षेत्रीय अभ्यास - गंगाधर मोरजे, पद्मगंधा, पुणे.
५. लोकसाहित्याची मीमांसा - विश्वनाथ शिंदे, स्नेहवर्धन, पुणे.
६. लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह - प्रभाकर मांडे, गोदावरी, औरंगाबाद.
७. साहित्य लोक, ग्रामीण आणि दलित, खंड १ - म. सु. पगारे, दिलीपराज, पुणे.
८. लोकसाहित्य शोध आणि समीक्षा - रा. चिं. ढेरे, पद्मगंधा, पुणे.
९. लोकसाहित्यः संकल्पना व स्वरूप - शरद व्यवहारे, कैलाश, औरंगाबाद.
१०. लोकसाहित्यः संकल्पना व स्वरूप - मोहन पाटील, मानसन्मान, पुणे.
११. लोकसंचित - तारा भवाळकर, राजहंस, पुणे.
१२. लोकपरंपरा - लोकधाटी - संपा. परशुराम गिमेकर व इतर स्वरूप, औरंगाबाद.
१३. मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक - रा. चिं. ढेरे, ज्ञानराज, पुणे.
१४. लोकसाहित्यः शोध आणि समीक्षा - रा. चिं. ढेरे, पद्मगंधा, पुणे.
१५. लोकसंस्कृतीचे प्रातिभ दर्शन - अरुणा ढेरे, वर्षा गजेंद्रगडकर, पद्मगंधा, पुणे.
१६. लोकसाहित्यः उद्गम आणि विकास - शरद व्यवहारे, विश्वभारती, नागपूर.
१७. लोकसाहित्यः रंग आणि रेखा - शरद व्यवहारे, विश्वभारती, नागपूर.
१८. मराठी लोकगीतेः स्वरूप - विशेष, शरद व्यवहारे, विश्वभारती, नागपूर.
१९. स्त्री-गीतांची सामाजिक-सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - विद्या व्यवहारे.
२०. लोकसंगभूमी - प्रभाकर मांडे, गोदावरी, औरंगाबाद.
२१. लोकसाहित्य व लोकसंस्कृती - संपा. रमेश वरखेडे.
२२. लोकसंस्कृतीः स्वरूप आणि विशेष - द. ता. भोसले, पद्मगंधा, पुणे.
२३. मराठीचे लोकनाट्य तमाशाः कला आणि साहित्य - नामदेव व्हटकर, अजब, कोल्हापूर.
२४. तमाशाः कला आणि जीवन - सुनील चंदनशिवे, स्नेहवर्धन, पुणे.
२५. तमाशाः कला आणि कलावंत - मिलिंद कसबे, सुगावा, पुणे.
२६. लोकसाहित्य व लोकसंस्कृती - विद्या व्यवहारे, प्रतिमा, पुणे.
२७. मौखिक वाङ्मयाची परंपराः स्वरूप आणि भवितव्य - प्रभाकर मांडे, गोदावरी, औरंगाबाद.
२८. लोकसाहित्यः लोकतत्त्व, इहतत्त्व - किसन पाटील, कस्तुरी, अमळनेर.
२९. लोकधाटीच्या वहिवाटी - मधुकर वाकोडे, स्वरूप, औरंगाबाद.

३०. तमाशातील सोंगाड्या - भि. शि. शिंदे, पद्मगंधा, पुणे.
३१. गोंधळ: परंपरा, स्वरूप आणि आविष्कार - रामचंद्र देखणे, पद्मगंधा, पुणे.
३२. महाराष्ट्राची सांस्कृतिक लोककला - रामचंद्र देखणे, पद्मगंधा, पुणे.
३३. अहिराणी लोकसाहित्य दर्शन (सण आणि उत्सव) - कृष्णा पाटील, मेहता, पुणे.
३४. खानदेशी अहिराणी लोककथा - बी. एन. पाटील, प्रशांत, जळगाव.
३५. अहिराणी लोकगीतातील लोकतत्त्व, इहवाद आणि लोकभाषा - म. सु. पगारे, प्रशांत जळगाव.
३६. अहिराणी म्हणीतील समाजभाषा - म. सु. पगारे, प्रतिमा, पुणे.
३७. भिल्लांचे वाग्वैभव - संपा. विजया सोनार, गौदावरी, औरंगाबाद.
३८. खानदेशातील लोकदेवता: कानबाई - पुष्पलता करनकाळ, गोदावरी, औरंगाबाद.
३९. खानदेशातील अहिराणी स्त्रीगीते - उषा सावंत, प्रतिमा, पुणे.
४०. अहिराणी लोकसाहित्य दर्शन खंड २ (नाती गोती) - कृष्णा पाटील, म. रा. सा. सं. मंडळ, मुंबई.
४१. ढोल (विशेषांक - पावरा, देहवाली, अहिराणी) - भाषा संशोधन केंद्र, बडोदा.
४२. अहिराणी वाग्वैभव - अभिमन्यू पाटील गांधलीकर, कस्तुरी, अमळनेर.
४३. वही वाड्मयातील लोकजीवन - म. सु. पगारे, सागर, जळगाव.
४४. आदिवासी संस्कृती, भाषा आणि साहित्य - पुष्पा गावीत, प्रशांत, जळगाव.
४५. पश्चिम खानदेशातील आदिवासी लोकसाहित्य - पुष्पा गावीत, प्रशांत, जळगाव.
४६. खानदेश आणि विदर्भ: सीमा प्रदेशातील लोकसाहित्य - वासुदेव वले, अथर्व, जळगाव.
४७. महाराष्ट्रातील आदिवासींचे लोकसाहित्य - शैलजा देवगावकर, श्री साईनाथ, नागपूर.
४८. खानदेशातील वहीवाड्मय - शालिनी नारखेडे, गोदावरी, औरंगाबाद.
४९. खानदेशातील लोकदैवते व कुलाचार (लेख) - फुला बागुल, श्रीवाणी, जाने. २०१६.
५०. पावरा समाज व संस्कृती - डी. जी. पाटील, भाषा संशोधन केंद्र, बडोदा.
५१. पावरा लाकेगीतातील लोकसंस्कृती - म. सु. पगारे, प्रशांत, जळगाव.
५२. मावची बोली, समाज आणि संस्कृती - सुधीर कोठावदे, आशापुरी, साक्री.
५३. अहिराणी लोकसंस्कृती - सुधीर देवरे, पद्मगंधा, पुणे.
५४. अहिराणी म्हणी: अनुभवाच्या खाणी - बाळासाहेब गुंजाळ, शब्दालय, श्रीरामपूर.
५५. बागलाणी लोकगीते आणि लोकसंस्कृती - सुरेश पाटील, प्रज्ञा, नाशिक.
५६. आभीरायण - गंगाधर पारोळेकर, प्रका. मीनाक्षी पारोळेकर, पुणे.
५७. खानदेशातील लोककथा - यादव भिवसन पाटील, गोदावरी, औरंगाबाद.
५८. अहिराणी लोकसाहित्याची वैशिष्ट्ये - दा. गो. बोरसे, गिरिजा साहित्य प्रकाशन, नागपूर.
५९. खानदेशातील ग्रामदैवते आणि लोकगीते - सयाजी निंबाजी पगार, का. स. वाणी मराठी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे.

६०. अहिराणी लोकपरंपरा - सुधीर देवरे, ग्रंथाली, मुंबई.
६१. कोकणांचे मौखिक वाङ्मय - विजया जडे-सोनार, गोदावरी, औरंगाबाद.
६२. अहिराणी भाषा आणि संस्कृती - भा. रं. कुलकर्णी, शिरपूर.
६३. अहिराणी गोत - सुधीर देवरे, पद्मगंधा, पुणे.
६४. आदिवासी पावरांच्या कथा - डी. जी. पाटील, गोदावरी, औरंगाबाद.
६५. आदिवासी लोककथामांसा - मीनाक्षी सामंत, शब्दालय, श्रीरामपूर.
६६. अहिराणी लोकसाहित्य अभ्यास - कृष्णा पाटील यांचा विशेष संदर्भ - शशिकांत पाटील, चिन्मय, औरंगाबाद.
६७. खानदेशचे मराठी साहित्यरूप - शशिकांत पाटील, चिन्मय, औरंगाबाद.
६८. खारं आलनं (अहिराणी साहित्य समीक्षा) - फुला बागुल, प्रशांत, जळगाव.
६९. गुर्जरी लोकगीतांतील लोकतत्त्व व लोकसंस्कृती - सविता पटेल, अवे मारिया, पुणे.
७०. खानदेशातील गुर्जरी बोली (लेख) - फुला बागुल, भाषा आणि जीवन, जाने. २०११.
७१. अप्रकाशित प्रबंध - 'अहिराणी लोकगीते - सांस्कृतिक, वाङ्मयीन, भाषिक अभ्यास' - शा. चिं. सूर्यवंशी, पुणे विद्यापीठ, पुणे-१९८०.

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
एम्. ए. मराठी भाग दोन
सत्र तिसरे व चौथे
(शैक्षणिक वर्ष २०१८-२०१९ पासून लागू)

पर्यायी अभ्यासपत्रिका
अभ्यासपत्रिका क्र.आठ
मराठी: व्यवसायाभिमुख लेखन कौशल्ये

सत्र तिसरे
MAR 234 B: मराठी: व्यवसायाभिमुख लेखन कौशल्ये

उद्दिष्टे:

१. व्यवसायाभिमुखतेच्या अनुषंगाने आवश्यक लेखन कौशल्ये आत्मसात करणे.
२. सर्जनशील लेखनाचे स्वरूप जाणून घेणे.
३. सर्जनशील लेखनासाठी आवश्यक बाबींचा परिचय करून घेणे.
४. सर्जनशील लेखन करण्याचा सराव करणे.
५. भाषांतराचे स्वरूप लक्षात घेऊन त्यासाठी आवश्यक क्षमता जाणून घेणे.
६. भाषांतराचे उपयोजन करण्याचे कौशल्य आत्मसात करण्याचा प्रयत्न करणे.
७. मुद्रितशोधनाचे कौशल्य आत्मसात करण्याचा प्रयत्न करणे.

घटक विश्लेषण:

एकूण साठ तासिका

१. सर्जनशील लेखन : स्वरूप आणि उपयोजन

(२५ तासिका)

- (अ) व्यावहारिक लेखन व सर्जनशील लेखन यांतील फरक
- (आ) सर्जनशील लेखनाचे स्वरूपविशेष
(कथन, नाट्य व काव्य या अभिव्यक्तीच्या मूलभूत प्रकारांच्या रचनाघटकांचा परिचय)
- कथानक, पात्ररचना, वातावरणनिर्मिती, निवेदन, लय, प्रतिमांचा वापर, सूत्रबद्धता, वाचनीयता आदींचा परिचय
- (अ) उपयोजन: कथा, कविता, नाट्यलेखन
- एखादी घटना वा प्रसंग घेऊन त्याचे कथन करण्याचा सराव
 - भावलेल्या एखाद्या अनुभवावर कविता लिहिण्याचा सराव
 - अनुभवलेल्या एखाद्या प्रसंगावर नाट्यमयरीत्या लिहिण्याचा सराव
- (इ) सर्जनशील लेखन करताना येणाऱ्या अडचणींविषयी चर्चा

२. भाषांतर : स्वरूप व उपयोजन

(२० तासिका)

- (अ) भाषांतर, अनुवाद, रूपांतर या संकल्पनांमधील स्वरूपभेद
- (आ) ललित साहित्याचे भाषांतर: स्वरूप व समस्या
- (इ) भाषांतरकौशल्य: आवश्यक क्षमता
- (ई) उपयोजन:
- किमान ३०० शब्द असलेल्या इंग्रजी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर
 - हिंदी कविता वा कथा यांचे मराठीत भाषांतर
 - अहिराणी वा आदिवासी बोलीतील कविता वा कथा यांचे प्रमाण मराठीत भाषांतर

३. मुद्रितशोधन: स्वरूप व उपयोजन

(१५तासिका)

- (अ) मुद्रितशोधनाच्या खुणा व त्यांचा वापर
- (आ) मुद्रितशोधकाची गुणवैशिष्ट्ये
- (इ) उपयोजन: किमान ३०० शब्द असलेल्या मराठी उताऱ्याचे मुद्रितशोधन

सत्र चौथे

MAR 234 B: मराठी: व्यवसायाभिमुख लेखन कौशल्ये

उद्दिष्टे:

१. व्यवसायाभिमुखतेच्या अनुषंगाने आवश्यक लेखन कौशल्ये आत्मसात करणे.
२. ग्रंथपरीक्षणाचे स्वरूप जाणून घेऊन त्यासाठी आवश्यक पूर्वतयारीची माहिती करून घेणे.
३. ग्रंथपरीक्षण लेखनाचे कौशल्य आत्मसात करणे.
४. ग्रंथप्रकाशन व्यवसायाचे स्वरूप जाणून घेणे.
५. प्रकाशन व्यवसायाच्या ग्रंथनिर्मिती व ग्रंथवितरण या कार्याचे स्वरूप लक्षात घेणे.
६. ग्रंथप्रकाशकांच्या गृहपत्रांच्या कार्याचा परिचय करून घेणे.
७. उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे लिहून आकलनक्षमता विकसित करणे.

घटक विश्लेषण:

एकूण साठ तासिका

१. ग्रंथपरीक्षण: स्वरूप व उपयोजन

(२० तासिका)

- (अ) ग्रंथपरीक्षणाची पूर्वतयारी - वाचन, आकलन, टिपणे
- (आ) ग्रंथपरीक्षणाचे स्वरूप - प्रास्ताविक (ग्रंथांचे शीर्षक व प्रकाशनकाल, ग्रंथाचा प्रधान विषय), ग्रंथाचे एकंदर स्वरूप व मांडणी, ग्रंथाचे वेगळेपण, गुणदोषात्मक विवेचन, मूल्यमापनात्मक अभिप्राय, शीर्षक.
- (इ) उपयोजन: ललित व वैचारिक अशा दोन्ही प्रकारांतील ग्रंथांचे परीक्षण लिहिण्याचा सराव करणे.

२. ग्रंथप्रकाशन: स्वरूप व कार्य

(२५ तासिका)

- (अ) ग्रंथनिर्मिती: मुद्रणप्रत, मुद्रितशोधन, मुखपृष्ठ, मांडणी, सजावट, मुद्रक, कागदनिवड, मुद्रणपध्दती, बांधणी, वितरक, स्वामित्व हक्क, लेखक करार, ग्रंथनोंदणी, आवृत्ती, पुनर्मुद्रण
- (आ) ग्रंथवितरण: वितरणव्यवस्था, विक्रेताप्रकार, ग्रंथालय, जाहिरात, प्रोमो, समीक्षा, ई-बुक
- (इ) ग्रंथप्रकाशकांच्या गृहपत्रांचा परिचय: 'ललित' (मॅजेस्टिक प्रकाशन), 'प्रिय रसिक' (पॉप्युलर प्रकाशन), 'वाङ्मयवृत्त' (लोकवाङ्मय गृह) यांच्या कार्याचा परिचय

३. उताऱ्याचे आकलन

(१५ तासिका)

- आकलन क्षमता: सूक्ष्म वाचन, एकाग्रता, तार्किक विचार, शब्दभांडार, शब्दार्थभान आदी बाबींची आवश्यकता
- उपयोजन: किमान ३०० शब्द असलेल्या मराठी उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे लिहून उताऱ्याचे आकलन करण्याचा सराव करणे.

संदर्भसाहित्य:

१. साहित्य सिध्दान्त - रेने वेलेक व ऑस्टिन वॉरेन, अनुवाद: स. गं. मालशे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळ, मुंबई.
२. कला म्हणजे काय? - टॉलस्टाय, अनुवाद: साने गुरुजी, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
३. सौंदर्य आणि साहित्य - बा. सी. मर्ढेकर, मौज, मुंबई
४. साहित्य आणि इतर ललित कला - दु. का. संत
५. साहित्याची निर्मितप्रक्रिया - आनंद यादव, मेहता, पुणे.
६. जी. ए.ची निवडक पत्रे - संपा. म. द. हातकणंगलेकर, मौज, मुंबई.
७. सर्जनशीलता आणि लिहिता लेखक - विलास सारंग, मौज, मुंबई.
८. सृजनात्मक लेखन - आनंद पाटील, पद्मगंधा, पुणे.
९. प्रतिभा आणि सर्जनशीलता - सुधाकर देशमुख, पद्मगंधा, पुणे.
१०. वाङ्मयप्रकार: संकल्पना व स्वरूप - संपा. आनंद वास्कर, अन्वय प्रकाशन, पुणे.
११. वाचणाऱ्याची रोजनिशी - सतीश काळसेकर, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.
१२. सर्जनशीलता - म. बा. कुंडले, नूतन, पुणे.
१३. भाषासंवाद - अनिल गवळी, नंदकुमार मोरे, सायन, पुणे.
१४. प्रत्यय आणि व्यत्यय: एक संवाद - दिलीप पुरुषोत्तम चित्रे / रंगनाथ पठारे, शब्दालय, श्रीरामपूर.
१५. साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे, साकेत, औरंगाबाद.
१६. हे लेखकाला माहीत हवेच - अ. अं. कुलकर्णी, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
१७. ललित साहित्यातील आकृतिबंधाची जडणघडण - मधू कुलकर्णी, शुभदा सारस्वत, पुणे.

१८. ललितलेखन व शैली - वा. के. लेले, साहित्यप्रसार केंद्र, नागपूर.
१९. सर्जनप्रेरणा आणि कवित्वशोध - म. सु. पाटील, मौज, मुंबई.
२०. साहित्य: अध्यापन आणि प्रकार (वा. ल. कुलकर्णी गौरवग्रंथ) - संपा. श्री. पु. भागवत व इतर, पॉप्युलर व मौज, मुंबई.
२१. साहित्य, भाषा आणि समाज - मिलिंद बोकील, मौज, मुंबई.
२२. कथा: संकल्पना आणि समीक्षा - सुधा जोशी, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ व मौज, मुंबई.
२३. कवितेची शैली - महेंद्र कदम, भूमी, लातूर.
२४. वाङ्मयीन शैली आणि तंत्र - संपा. म. द. हातकणंगलेकर, अभिजात, कोल्हापूर.
२५. भाषांतरमीमांसा - संपा. कल्याण काळे, अंजली सोमण, प्रतिमा, पुणे.
२६. भाषांतर - सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.
२७. भाषांतर-शास्त्र की कला? - म. वि. फाटक, रजनी ठकार, वरदा, पुणे.
२८. भाषांतर आणि भाषा - विलास सारंग, मौज, मुंबई.
२९. अनुवादमीमांसा - संपा. केशव तुपे, साक्षात, औरंगाबाद.
३०. भाषांतरविद्या: स्वरूप आणि समस्या - संपा. रमेश वरखेडे, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
३१. अनुवादविज्ञान - निलेश लोंढे, स्वरूप, पोखर्णी, परभणी.
३२. मुद्रितशोधन भाग १ - य. ए. धायगुडे, दि पूना प्रेस ऑनर्स असो. लि., पुणे.
३३. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नशिराबादकर, फडके, कोल्हापूर.
३४. व्यावहारिक मराठी - संपा. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन, पुणे.
३५. रसग्रहण: कला व स्वरूप - गो. म. कुलकर्णी, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
३६. रसास्वाद: वाङ्मय आणि कला - माधव आचवल, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई.
३७. साहित्य संवाद - वि. शं. चौघुले, प्रतिमा, पुणे.
३८. ग्रंथ-संवाद - वि.शं. चौघुले, प्रतिमा, पुणे.
३९. पॉप्युलर रीतिपुस्तक - रामदास भटकळ, मृदुला जोशी, पॉप्युलर, मुंबई.
४०. मराठी ग्रंथप्रकाशनाची २०० वर्षे - शरद गोगटे, राजहंस, पुणे.
४१. बखर एका प्रकाशकाची - पं. अ. कुलकर्णी, मेनका, पुणे.
४२. मराठी ग्रंथनिर्मितीची वाटचाल - शं. गो. तुळपुळे, महाराष्ट्र ग्रंथोत्तेजक संस्था, पुणे.
४३. साहित्याची भूमी - श्री. पु. भागवत, ग्रंथाली, मुंबई.
४४. मराठी प्रकाशनांचे स्वरूप, प्रेरणा आणि परंपरा - अ. ह. लिमये, प्रसाद, पुणे.
४५. पॉप्युलरचे अंतरंग - संपा. किशोर आरास.

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

एम्. ए. भाग दोन या वर्गाच्या सर्व अभ्यासपत्रिकांच्या प्रश्नपत्रिकांचे स्वरूप खालीलप्रमाणे राहिल.

प्रश्न क्र. १.	योग्य तो पर्याय निवडा. (सोळापैकी बारा)	१२ गुण
प्रश्न क्र. २.	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	१२ गुण
प्रश्न क्र. ३.	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी दोन)	१२ गुण
प्रश्न क्र. ४.	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी तीन)	१२ गुण
प्रश्न क्र. ५.	टिपा लिहा. (चारपैकी दोन)	१२ गुण
एकूण गुण		६० गुण

अंतर्गत मूल्यमापनाच्या चाळीस गुणांची विभागणी पुढीलप्रमाणे राहिल.

दहा गुण - उपस्थिती व वर्तवणूक

पंधरा गुण - चाचणी

पंधरा गुण - सादरीकरण (Seminar)

एम्. ए. मराठी भाग दोन	
२०१५-२०१६	२०१८-२०१९
<p>पेपर क्र. ५ आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास १९४५ ते १९९० (MAR 231 व MAR 241)</p>	<p>अभ्यासपत्रिका क्र. पाच स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील साहित्यप्रवाह <u>सत्र तिसरे</u> MAR 231: स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील साहित्यप्रवाह <u>सत्र चौथे</u> MAR 241: स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील साहित्यप्रवाह</p>
<p>पेपर क्र. ६ भाषाविज्ञान (MAR 232 व MAR 242)</p>	<p>अभ्यासपत्रिका क्र. सहा भाषाविज्ञान <u>सत्र तिसरे</u> MAR 232: वर्णनात्मक भाषाविज्ञान <u>सत्र चौथे</u> MAR 242: समाजभाषाविज्ञान</p>
<p>पेपर क्र. ७ साठोत्तरी मराठी वाङ्मयीन प्रवाह (MAR 233 व MAR 243)</p>	<p>अभ्यासपत्रिका क्र. सात मध्ययुगीन पद्य रचनाप्रकारांचा अभ्यास <u>सत्र तिसरे</u> MAR 233: मध्ययुगीन पद्य रचनाप्रकारांचा अभ्यास (अभंग आणि भारुड) <u>सत्र चौथे</u> MAR 243: मध्ययुगीन पद्य रचनाप्रकारांचा अभ्यास (आख्यान काव्य आणि लावणी)</p>
<p>पेपर क्र. ८ लोकसाहित्य आणि खानदेशी लोकसाहित्य (MAR 234 A व MAR 244 A) किंवा खानदेशातील मराठी साहित्य (MAR 234 B व MAR 244 B)</p>	<p>अभ्यासपत्रिका क्र. आठ लोकसाहित्य आणि खानदेशातील लोकसाहित्य <u>सत्र तिसरे</u> MAR 234 A: लोकसाहित्य <u>सत्र चौथे</u> MAR 244 A: खानदेशातील लोकसाहित्य किंवा मराठी: व्यवसायाभिमुख लेखन कौशल्ये <u>सत्र तिसरे</u> MAR 234 B: मराठी: व्यवसायाभिमुख लेखन कौशल्ये <u>सत्र चौथे</u> MAR 244 B: मराठी: व्यवसायाभिमुख लेखन कौशल्ये</p>